

3. Stručný komentář ke kán. 1144 CIC 1983

KAREL ORLITA
Soudní vikář DCS v Brně

Kán. 1144 CIC'83

- § 1. Aby pokřtěná strana platně uzavřela nové manželství musí být nepokřtěná strana vždy úředně dotázána zdali:

1° i ona nechce přijmout křest;

2° alespoň chce s pokřtěnou stranou pokojně spolužít bez urážení Stvořitele.

- § 2. Tento úřední dotaz se musí učinit po křtu; místní ordinář může ze závažného důvodu dovolit, aby se úřední dotaz učinil před křtem, dokonce smí od úředního dotazu dispenzovat, ať před křtem nebo po něm, pokud z řízení alespoň zkráceného a mimosoudního vyšlo najevo, že se úřední dotaz nemůže uskutečnit nebo bude bez užítku.

1. V pojednání o specifikaci «*privilegium paulinum*» je nutné, aby se naše pozornost zaměřila na manželského partnera, který nechce být pokřtěn a nemá intenci pokračovat v manželském soužití se stranou pokřtěnou, nebo nechce s ní žít «*sine contumelia Creatoris*». K takovému zjištění se musí dojít důkazem získaným prostřednictvím interpelací ustanovených v kán. 1144-1146 CIC.

2. Objektem šetření interpelací je vůle nepokřtěné strany, která se po křtu spolupartnera nalézá ve zcela nové situaci. Proto interpelace musí na prvním místě ověřit, že skutečně nepokřtěná strana odešla od pokřtěné a že nemá eventuální úmysl znovu obnovit existující manželské soužití (kán. 1143). Příčinou odchodu nepokřtěné strany z manželského soužití nesmí být důvod způsobený pokřtěnou stranou po jejím křtu.

3. Čas interpelace upřesňuje kánon 1144, § 2 tím způsobem, že regulérně se interpelace provádí po křtu, přičemž náleží ordináři katechumena, aby ze závažného důvodu dovolil anticipovat úřední dotaz třeba pro případ, kdyby po křtu měl bezprostředně následovat nový sňatek nebo v jakýchkoliv okolnostech, které by nutně podmiňovaly obrácení katechumena na víru nebo spásu dalších osob (SACRA CONGREGAZIONE DEL SANT' OFFICIO, *instructio*, 3 června 1874, v P. GASPARRI, *Codicis Iuris Canonici Fontes*, IV, Romae 1926, č. 1030, str. 340; srov. G. GIROTTI, *La procedura per lo scioglimento del matrimonio nella fattispecie del privilegio paolino*, in AA. RR., *I procedimenti speciali nel diritto canonico*, Città del Vaticano 1992, str. 165).

4. Forma interpelace podle kán. 1145, § 2 je řádně - formou veřejnou. Ordináři nověpokřtěného náleží buď osobně nebo prostřednictvím svého delegáta uskutečnit takový úřední dotaz. Modalita formy dotazu není přesně stanovená, ale jelikož se jedná o formu veřejnou, je uskutečnitelná buď před notářem, prohlášením před dvěma svědky nebo další veřejné formy v souladu s kánonem 1145, § 3 CIC (srov. A. D'AURIA, *Il matrimonio nel diritto della Chiesa*, str. 352).

5. Kromě veřejné formy je možná i forma privátní, pokud není možno zachovat stanovenou veřejnou formu (kán. 1145, § 2). Tento soukromý dotaz uskuteční pokřtěný partner; ale i v tomto případě musí být privátní interpelace zřejmá pro vnější obor, ať způsobem o němž pojednával kán.

1122, § 2 CIC17 tj. listina podepsaná dvěma svědky, či směnou autentických dopisů mezi stranami (srov. L. CHIAPPETTA, *Il matrimonio*, č. 1092, str. 374).

6. Závaznost interpelace je obsažena v kán. 1144, § 1, který stanoví: «*Aby pokřtěná strana platně uzavřela manželství, musí být nepokřtěná strana vždy úředně dotázána, zdali (1) i ona nechce přijmout křest nebo (2) alespoň chce s pokřtěnou stranou pokojně spolužít bez urážky Stvořitele*». I když v předcházejícím kodexu kanonického práva (kán. 1122, § 1 CIC17) byla interpelace žádaná k dovolenosti a nikoliv k platnosti, ve světle nového kodexu je zcela evidentní, že takový dotaz je nutný *ad validitatem*. Profesor kanonického práva na Lateránské Universitě v Římě k této závaznosti poznamenává: «*Hodnotě této závaznosti může být rozuměno v tom smyslu, že i když je obecně považováno za nezbytné poznání vůle nepokřtěné strany pro platnost aplikace pavlovského privilegia, mohlo by se uvažovat, že kdykoliv by se konstatovala s jistotou její vůle odloučit se, nedostatek interpelace by nekonstitoval překážku k platnosti nového manželství: nicméně, církev nyní má v úmyslu, pro obezřetnost, neuznáváje ho (manželství) za platné bez toho, aniž by byla vykonána (interpelace) a nebo eventuálně dispensováno od ní*» (A. D. AURIA, *Il matrimonio nel diritto della Chiesa*, cit., str. 350, překlad můj).

7. Závaznost interpelace, ale nemůže být překážkou k dobru pokřtěné strany a *in favorem fidei*, kterého se těší ve světle pavlovského privilegia. Kánon 1146 stanoví, že pokřtěná strana má právo *ius habet* uzavřít nový sňatek s katolickou stranou, jestliže nepokřtěná strana odpověděla na interpelaci negativně. Pokud však je situace taková, že není možno takovou interpelaci učinit, přičemž se konstatuje nemožnost nebo neúčinnost takové interpelace (srov. PAVEL VI, motu proprio, *Pastorale munus*, 30. listopadu 1963, č. 23, v AAS 56 (1964) 9), kterou si ordinář musí ověřit. Dispens od úředního dotazu dává v souladu s právem nového kodexu místní ordinář, přičemž ji na základě kánonu 137 CIC může dále delegovat. Pro udělení dispense není třeba, aby byla interpelace nemožná a neúčinná, nýbrž aby jedná ze dvou podmínek byla skutečná. Stačí tedy jedna z podmínek, aby moc dispensovat úřední dotaz bylo dovolené a dispens platná (srov. GIANNI TREVISAN, *Procedimento amministrativo Privilegio paolino, Quaderni di diritto ecclesiale*, S. Marino 2007, str. 12). Obecně autoři uvádějí tyto okolnosti pro nemožnost interpelace: nevěstnost nepokřtěné strany, závažná těžkost ji interpelovat, její odmítnutí být dotázána, nebezpečí vážné škody pro stranu pokřtěnou nebo křesťany obecně. Co se týká neúčinnosti se uvádí: případy, kdy se jeví naprosto evidentní (morální jistota), že strana nemůže odpovědět pro mentální chorobu nebo protože je v zajetí, že neodpoví či odpoví negativně, že mimo samotný dotaz chování nepokřtěné strany odporuje životu pokojného soužití bez urážení Stvořitele (srov. L. CHIAPPETTA, *Il matrimonio*, č. 1090, str. 373; F. BERSINI, *Il diritto canonico matrimoniale*, str. 219; J. KAŠNÝ, *Bůh nás povolal k pokoji. Kanonická řízení ke zrušení manželství in favorem fidei*, str. 67). Podle Kongregace Svatého Oficia je možné (odpověď na dotaz ordináře z Kalifornie, (*responsum*, 2 července 1965 v X. OCHOA, *Leges Ecclesiae*, III, č. 3299) dispensovat interpelaci i v případě, že by taková interpelace byla škodlivá.

8. Podle kánonu 1144, § 2 podmínkou pro udělení dispense je, že z řízení alespoň zkráceného a mimosoudního se dospěje k morální jistotě výše popsaných podmínek nemožnosti a neúčinnosti pro vnější obor. Nestačí pouhá intuice ordináře nebo jeho delegáta, ale je třeba uskutečnit mimosoudní proces se jmenováním vyšetřujícího delegáta, notáře, obhájce svazku, výslechem žadatelů a svědků (srov. F. BERSINI, *Il diritto canonico*

matrimoniale, str. 219; GIANNI TREVISAN, *Procedimento amministrativo Privilegio paolino, Quaderni di diritto ecclesiale*, S. Marino 2007, str. 12).

9. Z hlediska kanonického práva se původní nesvátostné manželství neruší rozhodnutím církevní autority, i když moc kterou se toto manželství rozvazuje je moc *klíčů* nástupce apoštola Petra, ani faktickým rozchodem manželů, ale až uzavřením nového manželství pokřtěné strany při splnění podmínek, které poskytnou právo uzavřít nové kanonické manželství, čímž je zároveň zrušeno první manželství (kán. 1143, § 1; srov. CONGREGAZIONE DEL SANT' OFFICIO, *Responsum ad episc. Coccinensem. De Privilegio Paulino* (1. srpna 1759) in Denzinger- Schönmetzer, č. 2585).

4. Postup ordinářů v případech zločinů duchovních proti 6. příkázání, neboli praktické doplnění k článku „Rozvaha ordináře při jednání v trestní záležitosti zločinu pedofilie¹⁰“ z hlediska státních zákonů ČR

ŠTĚPÁN ŠTASTNÍK
Advokát DCS a asistent na
Ústavním soudě ČR

I. Delict gravior

1. Skutkovou podstatou zločinu podle kán. 1395 § 2 CIC je spáchání jiného zločinu proti šestému příkázání Desatera (než konkubinátu nebo jiného vnějšího hříchu proti šestému příkázání, které jsou trestné podle kán. 1395 § 1) ze strany duchovního násilím nebo hrozbami nebo veřejně nebo s nezletilou osobou pod šestnáct roků. Podle *Epistula a Congregazione pro Doctrina fidei missa ad totius Catholicae Ecclesiae Episcopos aliosque ordinarios et Hierarchas interesse habentes: de delictis gravioribus eidem Congregationi pro Doctrina fidei reservatis*, vydaném Kongregací pro nauku víry 18. května 2001 AAS 93 (2002), s. 785-788 byla posledně uvedená chráněná věková hranice zvýšena na osmnáct let.

2. Skutkovou podstatou trestného činu pohlavního zneužívání podle § 242 zákona č. 140/1961 Sb., trestního zákona, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „trestní zákon“), je vykonání soulože s osobou mladší než patnáct let nebo pohlavní zneužití takové osoby jiným způsobem. Vyšší sankci podléhá, kdo spáchá tento trestný čin na osobě svěřené jeho doзору, zneužívaje její závislosti, resp. způsobí-li tímto trestným činem těžkou újmu na zdraví.

3. Za jiný způsob pohlavního zneužívání, kterého se může dopustit i osoba stejného pohlaví, se považují intenzivnější zásahy do pohlavní sféry poškozených, tedy např. orální pohlavní styk, ohmatávání prsou a pohlavních orgánů, líbání přirození apod., které směřují k sexuálnímu vzrušení pachatele. Nemusí se přitom jednat jen o aktivní činnost pachatele, nýbrž i o aktivní jednání poškozené osoby (např. ohmatávání pachatelova pohlavního údu). Nemusí rovněž dojít k pohlavnímu ukojení, jedná-li pachatel v pohlavním vzrušení ve snaze své vzrušení jakýmkoliv způsobem uspokojit, bez ohledu na to zda a do jaké míry takového uspokojení dosáhne.

¹⁰ Článek je přeložen z *Quaderni dello studio rotale*, 16/2006; LEV a byl uveřejněn v *Adnotatio Iurisprudentiae* č. IX z 24. 4. 2007